

IT AEISYKJEN

In de tijd dat volksreferenda nog populair waren, besloten de vogels een koning te kiezen. U kent de normstelling die daarvoor gold uit de verslaglegging van weleer. Ook toen al werkten bepaalde kwaliteiten niet in het voordeel van de kandidaat. Er was eigenlijk van tevoren al op democratische wijze bepaald wie het zou winnen. Het winterkoninkje werd gediskwalificeerd, omdat het de eerste etappe via de rug van de arend op intelligente wijze slijpstreamde.

Discriminatoire hoon was zijn deel. Ik heb op het erf altijd winterkoninkjes en nooit een arend. Die komen mogelijk in Den Haag voor.

Deze fabel is maar zijdelings van belang voor het onderwerp, dat ik hier wil behandelen. Van groot gewicht was de houding van één vogel. Men zal hem nu individualist noemen of zelfs anarchist, toen wellicht dwarsligger. Hij weigerde elke vorm van medewerking aan het referendum en uitte dat duidelijk door in het Hollands schril 'ik niet!', 'ik niet!' te schreeuwen. De Kievit wenste niet mee te doen aan de politieke wedstrijd en nadat hij dat verbaal kenbaar had gemaakt en zijn zin niet kreeg, trok hij zich terug in de moerassige onlanden. Daar vliegt hij nog steeds lichtelijk overspannen rond, roepend dat hij niet meedoet. Was het referendum van de Friezen uitgegaan dan zou de Kievit 'ik nèt' geroepen hebben.

Op een klein eiland ergens in de Stille Zuidzee werd één der ingezetenen telkens voor de duur van één jaar tot koning benoemd. Het selectiemechanisme voor de uitverkiezing was doeltreffend en voor ons opvallend. Elk voorjaar benutte een soort stern het eiland om er zijn eieren te leggen en uit te broeden. Diegene die het eerste sterneit vond, werd tot koning gekroond. De overeenkomst van het vinden van het eerste ei op het eiland en het aanbieden van het eerste Kievitseit aan de Koningin of aan lokale notabelen bij ons is treffend.

Nederland is ooit een federatieve republiek geweest met onderdelen waarvoor verschillende wetten en regels golden. In zekere mate is dat nog zo, al zal men dat in Den Haag ontkennen. De Generaliteitslanden behielden het recht om Roomskatholiek te blijven en de Friezen behielden het recht van 'Aeisykjen'. Natuurlijk tornden de Hollanders pro forma aan het Friese recht. Al in de 15e eeuw werden door de Staten verboden tegen het 'Ljipaeisykjen' uitgevaardigd. Zwaar zijn de straffen die men op het wederrechtelijk rapen van Kievitseieren toepaste. De draagkrachtigen konden hun misstap met gouden Carolusguldenstrachten goed te maken, slechter stonden de minvermogenden er voor. Zij werden 'crimineel ghestraft ende ghecorrigeert'. Dat betekende een dracht stokslagen en bij recidive het afhakken van een hand. U zult deze straf zwaar vinden, maar ook heden ten dage kent het aeisykjen nog verwoede tegenstanders. U kunt in feite ongestrafter een doorvoerhandel in verdovende middelen beheren

dan ergens buiten Friesland illegaal een 'tweetje' van het land te halen.

Ook de voormalige staatssecretaris Gabor zal inmiddels wel begrepen hebben, dat zijn actie voor een nationale gelijkberechtiging te dien aangaande niets uitgemaakt heeft. Hij liep bovendien het risico dat er dan nooit meer een Elfstedentocht zou worden gehouden.

Het is mij niet bekend of de Kieviten de Friezen naar de onlanden volgden, of andersom. Beiden huldigen zij het begrip 'het fjild is frij'. De natuurbeleving van de Friese plattelandsbewoner is onverbreekelijk verbonden met het 'fjild' en nadrukkelijk met zijn medebewoner, de Kievit.

Steevast barst in het voorjaar de polemiek over wel of niet eierzoecken los. Ik ben met velen van mening dat men andermans mening dient te respecteren, maar ik maak voor het debat over het eierzoecken een uitzondering. Ik vind dat de tegenstanders hun mond moeten houden, dan hoeven zij zich ook niet te ergeren aan de vaak flutterige argumenten van de voorstanders. Ik kan het eierzoecken wel gaan verdedigen met argumenten dat het de jager was die Sneeuwvitje redde en dat Hitler vegetariër was, maar als U een mening heeft doen mijn argumenten er nauwelijks toe. Sommigen maakten die ommezwaai wel, zoals bijvoorbeeld wijlen professor Klomp. Klomp had verstand van Kieviten, hij was er op gepromoveerd. In november 1969 hield hij een betoog in Stiens, waarin hij een warm voorstander van het eierzoecken bleek te zijn. Dat werd door de Friezen in ruime mate gewaardeerd. Toen hij later voorzitter van Vogelbescherming in Zeist werd, zwoer hij het eierzoecken af. Sinds die tijd wordt de plaatsnaam Zeist in Friesland met bijna evenveel minachting uitgesproken als 'de Haachi'. Het heeft Klomp vriendschappen gekost. Een van zijn vroegere vrienden, de vogelschilder H.J. Slijper, spreekt zijn oordeel uit in een schilderij: 'Kievit en een héél klein klompje'.

Maar dan de Friese Aeisyker! Hij maakt tijdens een natte sneeuwbut in maart zijn eigen monument van een gestippeld ei in een klein kuilje. Het feit dat hij daar de rest van het jaar over kan praten, toont aan hoe wezenlijk voor hem het eierzoecken is. Het voorjaar zal toch weer komen! En hij maakt daar nog deel van uit, hoewel zijn vrouw tijdens de Nieuwjaarsvisite met de burens opmerkte: 'Hij wurd ek álder, mast begripel!'

De Ljip en de Fries, beide redelijk vrij, nog niet overspoeld door het woelige, complexe Randstadgebeuren, kennen in hun onderlinge competitie slechts één materiële component, gedragen door de laatste: De Pet. In Frankrijk worden jaarlijks twee miljoen Kieviten geschoten. Als de Fransen daarmee ophouden, koop ik een grotere pet. —